

ÜSTBİLİŞİN GİTAR PERFORMANS BAŞARISINA ETKİSİ*

Tuba YOKUŞ **

ÖZET

Bu araştırma Türkiye’de Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitimi Anabilim Dalları lisans programında yer alan bireysel çalgı gitar eğitiminde üstbilişin geliştirilmesinin gitar performans başarısına etkisini saptamak amacı doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda “Öntest-Sontest Kontrol Gruplu Deneysel Desen” kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu (N=10), Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında 2008-2009 eğitim-öğretim yılında gitar eğitimine devam eden ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf gitar öğrencileri oluşturmaktadır. Üstbilişin geliştirilmesine yönelik 14 üniteden oluşan gitar dersi öğretim programı deney grubuna uygulanırken, kontrol grubunda ise var olan normal süreçte eğitim-öğretime devam edilmiştir. Araştırmanın verilerini elde etmek amacıyla Üstbiliş Farkındalık Envanteri ve Gözlem Formu olmak üzere iki ölçme aracı kullanılmıştır. Sonuç olarak; gitar eğitiminde üstbilişin geliştirilmesine yönelik uygulanan öğretim programının öğrencilerin gitar performans başarılarını arttırmada klasik eğitime göre yapılan gitar eğitiminden çok daha etkili ve geliştirici olduğu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: Üstbiliş, gitar eğitimi, gitar performans başarısı.

IMPACT OF METACOGNITION ON GUITAR PERFORMANCE ACHIEVEMENT

SUMMARY

This study has been carried out to determine the impact of the development of metacognition on guitar performance achievement in the individual instrument guitar lesson, which is included in the Bachelor’s program of Music Teacher Education in Marmara University Atatürk Faculty of Education, Department of Fine Arts Education, in Turkey. “Experimental Design with Pretest–Posttest Control Group” has been used, in order to achieve the objective of the study. The study sample (N=10) consists of guitar students of the second, third and fourth classes of Marmara University, Atatürk Faculty of Education, Department of Fine Arts Education, Major Music Education continuing their

* Bu makale, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapılan “Gitar Eğitiminde Üstbilişsel Becerilerin Geliştirilmesine Yönelik Ekinliklerin Performans Başarısına Etkisi” başlıklı doktora tezinin bir kısmından hareketle oluşturulmuştur.

** Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, tuba.yokus@marmara.edu.tr

guitar education during the academic year 2008-2009. The educational program for guitar courses consisting of 14 units with the purpose of metacognitive development has been applied to the experiment group whilst the control group continued the education-training in the present usual course. In order to achieve the results of the study, two measurement tools have been used, the Metacognitive Awareness Inventory and the Observation Form. Consequently, it has been determined that the education program that is applied with the purpose of developing the metacognition in guitar education is more effective and constructive in comparison with the classic education in relation with the improvement of the guitar performance achievement of the students.

Key words: Metacognition, guitar education, guitar performance achievement.

Müzik eğitimcisi adayının, lisans eğitimi boyunca aldığı alan dersleri içerisinde yer alan çalgı eğitimi; karmaşık ve güç birçok teknik ve müzikal becerinin öğrenimini içeren müzik eğitiminin en önemli ve anlamlı boyutlarından biridir (Çilden, 2006). Çalgı eğitimiyle, müzik öğretmeni adayı hem kendini geliştirme çabalarında etkin rol oynaması beklenen bir çalgıyı öğrenir, hem de ileride okullarda kullanabileceği başlıca çalgıları öğrenmiş olur (Say, 2001).

Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında bireysel çalgı kapsamında yer verilen gitar dersi, Müzik Öğretmenliği Lisans programında, “aşamalı olarak teknik alıştırma ve ütleri, Türk ve Dünya bestecilerinin eserlerinden örnekleri, bireysel gelişmeye uygun olarak çalgıya özgü literatür ile okul müzik eğitiminde öğrenme-öğretme tekniklerini kapsamaktadır” şeklinde tanımlanmıştır (YÖK, 1998).

Gitar öğrenimi süresince, öğrencilerin birer öğrenci olarak güçlü ve zayıf yönlerini bilmeleri öğrenmenin etkililiği açısından önemli görülmektedir. Buna ek olarak, iyi bir gitar çalıcısı olmak için tüm çalma teknik ve yöntemlerinden haberdar olmanın yanında, bireylerin bilişsel olarak farkındalık kazanmalarının da gerekli olduğu düşünülmektedir. Çünkü çalgı çalma becerilerini geliştirmek için en temel gerekliliklerden biri farkındalığı arttırmaktır ve farkındalık bireylerin gitar çalarken zorlukların üstesinden gelmesine yönelik özel yollar keşfetmesine ve uygulamasına olanak tanımaktadır (Ryan, 1987).

Bilişsel psikoloji alanında çalışan birçok araştırmacı, artık bireyin kendi öğrenmesinin ve düşünmesinin farkında olması ve bunu bilinçli olarak kontrol etmesi üzerinde çalışmaya başlamıştır. Üstbiliş, bilgiyi işleme kuramının içerdiği yönlendirici kavramlardan biridir. Kavramın tanım ve özellikleri araştırmalarda benzerlik gösterirken, yerleştirildiği bağlam ve kendisine yüklenen işlevin iki farklı biçimde tasarlandığı gözlenmektedir. Eggen ve Kauchak (2001: akt. Candan, 2005) üstbilişi, öğrencilerin çalışma stratejilerini kendilerinin belirlemesi şeklinde yorumlayarak öğrenme stratejileri kapsamında değerlendirirken; diğer taraftan üstbiliş kavramı, öğrencilerin kendi düşünceleri hakkında düşünceleri ve düşünme süreçlerini denetleyebilmeleri olarak bir üst düzey düşünme biçimi kategorisi içinde ele alınmaktadır (Vygotsky, 1978; Blakey ve Spence, 1990; Schraw ve Dennison, 1994).

Üstbiliş (yürütücü biliş, bilişötesi, bilişüstü; *ing*: metacognition) en geniş anlamıyla, bireyin kendi öğrenme süreçlerinin farkında olması, yönetmesi ve bu süreçleri kontrol edebilmesi anlamına gelmektedir (Brown, 1987; Stenberg, 1981; Jakops ve Paris, 1987). Diğer bir deyişle üstbiliş, öğrenmeyi öğrenme ve biliş hakkındaki biliştir (Metcalf, 2000). Üstbilişin bilişten farkı, bilişin farkında olunması ve buna bağlı olarak bireylerin öğrenme sürecinde üstbilişsel becerileri görev ya da işle ilgili durumlara uygun biçimde kullanılabilmesidir (Brown, 1987).

Diğer taraftan üstbiliş kavramı, öğrenmede öz düzenleme süreçlerini ifade etmek için de kullanılmaktadır. Öz düzenleme, bireylerin kavrama, motivasyon ve aynı zamanda öğrenmeye yönelik olarak belirledikleri hedefleri planlama, izleme, kontrol etme ve değerlendirme süreçlerini içermektedir (Schunk ve Zimmerman, 1998).

Araştırmacıların çoğu üstbilişin temel unsurlarını bilişin bilgisi ve bilişin düzenlemesi olarak iki temel kategoriye ayırmaktadır (Flavell, 1979; Brown, 1987; Schrow ve Dennison, 1994; Schraw ve Moshman, 1995; Pintrich, 2002; Nietfeld, Cao ve Osborne, 2005). Üstbilişin birinci temel unsuru olan bilişin bilgisi, bireylerin kendi bilişleri hakkındaki bilgisini ifade eder. Bilişin bilgisi, genel olarak bireyin ne bildiği ve ne bildiğinin farkındalığı ile ilgilidir. Üstbilişsel bilgiye sahip bireyler kendi öğrenmelerini denetleyebilir ve yönlendirebilirler (Schraw ve Moshman, 1995; Pintrich, 2002). Üstbilişsel bilgi; açıklayıcı bilgi, prosedürel bilgi ve durumsal bilgi olmak üzere üç boyutta ele alınmaktadır. Bilişin düzenlenmesi ise, bireyin kendi öğrenmesini kontrol etmesine yardımcı olan üstbilişsel aktiviteleri içerir. Bilişin düzenlenmesi; üstbilişsel bilgileri kullanabilme becerisi, üstbilişsel kontrol ya da üstbiliş stratejileri olarak adlandırılmaktadır. Üstbilişsel kontrol, bireyin kendi bilişsel süreçlerini duruma en uygun biçimde düzenleyebilme ve yönetebilme yeteneği; diğer bir deyişle üstbilişsel bilginin uygulamaya geçirildiği bir üst düzeydir (Özsoy, 2007).

Gitar eğitiminde performans başarısına yönelik üstbilişin geliştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerine yönelik planlama, izleme, değerlendirme becerilerini geliştirmeleri ve öğrenmelerine yönelik uygun stratejik çalışmaları düzenlemeleri; buna bağlı olarak, öğrenmede motivasyon ve başarılarını arttırmaları açısından önemli bir etken olarak görülmektedir. Performans, ortaya konulan gösterilen, yürütülen ya da yerine getirilen bir iş. Diğer bir deyişle, bir düşünüyü, bir tasarımı ya da bir kuramı gerçekleştirme işidir (Uçan, 2005). Performans başarısı ise yürütülen ya da yerine getirilen işe yönelik gösterilen ansal ya da eylemsel etkinliklerin olumlu yönü olarak tanımlanabilir.

Hallam (2001) enstrüman çalanların performanslarını ilerletmek için iyi gelişmiş üstbilişsel becerilerlerine sahip olmaları gerektiğini belirtmektedir. Steadman (2002) ise, araştırması kapsamında gitar pedagojisine yönelik olarak hazırladığı klasik gitar başlangıç metodunda klasik gitar öğrenimine ilişkin başlıca ilkeleri tartışmış ve bu doğrultuda gitar eğitiminde üstbilişin geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Buna karşın, yurtdışında ve Türkiye’de klasik gitar eğitimine yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde üstbilişin gitar eğitiminde belirli bir program çerçevesinde geliştirilmesine ve uygulanmasına yönelik olarak yapılmış hiçbir araştırmaya rastlanmamıştır.

Belirtilen gerekçeler doğrultusunda şekillendirilen bu araştırmada, gitar eğitiminde üstbilişin geliştirilmesine yönelik hazırlanan 14 haftalık program çerçevesinde, üstbilişin geliştirilmesinin öğrencilerin gitar performans başarılarının arttırılmasında etkili olacağı varsayılmıştır.

Yukarıdaki görüşlerden hareketle, “Üstbilişin geliştirilmesinin gitar performans başarısına etkisi nedir?” sorusu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır. Bu probleme dayanarak araştırmanın amacı, Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında gerçekteşirilen gitar eğitiminde üstbilişin geliştirilmesinin öğrencilerin performans başarısına etkisini saptamaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Deney ve kontrol gruplarının üstbilişsel farkındalık envanteri toplam puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - a) Deney grubu üstbilişsel farkındalık envanteri öntest puanları ile kontrol grubu öntest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - b) Deney grubu üstbilişsel farkındalık envanteri öntest puanları ile sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - c) Kontrol grubu üstbilişsel farkındalık envanteri öntest puanları ile sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - d) Deney grubu üstbilişsel farkındalık envanteri sontest puanları ile kontrol grubu sontest puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney ve kontrol gruplarının gözlem formu toplam puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - a) Deney grubu gözlem formu öntest puanları ile kontrol grubu öntest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - b) Deney grubu gözlem formu öntest puanları ile sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - c) Kontrol grubu gözlem formu öntest puanları ile sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - d) Deney grubu gözlem formu sontest puanları ile kontrol grubu sontest puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırmada, gitar eğitiminde üstbilişin geliştirilmesinin gitar performans başarısına etkisini saptamak için deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırma öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen modeline göre tasarlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu (N=10), Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında 2008-2009 eğitim-öğretim yılında gitar eğitimine devam eden ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf gitar öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışma grubunun belirlenmesinde ilgili gitar öğretim elemanının görüşleri esas alınmış; bu doğrultuda, çalışma grubu ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta, aynı öğretim elemanından öğrenim gören, benzer seviyedeki bireysel çalgı gitar öğrencilerinden oluşturulmuştur. Gitar öğrencilerinin denklikleri incelendikten sonra, yansız atama yöntemiyle (random) deney (n=5) ve kontrol (n=5) grupları oluşturulmuştur. Araştırmada örneklem evreni temsil etmektedir.

Araştırma kapsamında üstbilşin geliştirilmesine yönelik 14 haftalık gitar dersi eğitim programı deney grubuna uygulanırken, kontrol grubunda ise var olan normal süreçte eğitim-öğretime devam edilmiştir. Her iki grupta deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın alt problemlerine yanıt aramak amacıyla gitar öğrencilerinde üstbilşin gelişiminin ölçülmesine yönelik Üstbilşisel Farkındalık Envanteri, performans başarısını ölçmeye yönelik ise Gözlem Formu olmak üzere iki ölçme aracı kullanılmıştır.

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan üstbilşin gelişimini ölçmek amacıyla Schraw ve Dennison (1994) tarafından geliştirilen; Akın, Abacı ve Çetin (2007) tarafından Türkçe formuna çevrilerek geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan Üstbilşisel (Bilişötesi) Farkındalık Envanteri (Metacognitive Awareness Inventory) kullanılmıştır. Testin puanlamasında Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Maddeler 5'li likert ölçek şeklindedir. 1'den 5'e kadar puanlama yapılmıştır. Olumsuz madde bulunmayan envanterden alınan puanlar yüksek düzeyde üstbilşisel farkındalığı göstermektedir.

Akın, Abacı ve Çetin (2007) tarafından Türkçe formuna çevrilerek geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan Üstbilşisel Farkındalık Envanteri elli iki maddeden oluşmaktadır. Araştırmada yapı geçerliği olarak açımlayıcı faktör analizi ile uyum geçerliği yapılmıştır. Güvenirlik için iç tutarlılık ve test-tekrar test katsayıları incelenmiştir. Dilsel eş değerlik bulguları, ölçeğin orijinal ve uyarlanan form puanları arasındaki ilişkinin .93 olduğunu göstermiştir. Uyum geçerliği çalışması iki ölçek arasında .95 korelasyon olduğunu ortaya koymuştur. Envanterin iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirlik katsayıları .95 olarak bulunmuştur. İç tutarlılık katsayısının .95 olarak hesaplanması, testte yer alan maddelerin birbirleri ile tutarlı, dolayısıyla iç tutarlılık anlamındaki güvenilirliğin yüksek olduğunu göstermektedir.

Araştırma kapsamında, gitar performans başarısının ölçülmesine yönelik araştırmacı tarafından geliştirilen gözlem formu kullanılmıştır. Otuz maddeden oluşan gözlem formu, yedi alt boyutta biçimlendirilmiştir.

Müziğin temel ögesi sestir ve her müzikal sesin tını, yükseklik, uzam ve gürlük olmak üzere kendine özgü dört temel özelliği vardır. Parkeing (1997)'e göre, müziğin yorumlanması bu niteliklerin nasıl ele alındığı ile ilgilidir. Bununla birlikte teknik, yorumlama için bir araç, müzikal ifade için bir anahtardır (Fink, 1999). Tüm bu boyutların birbiri ile tutarlılığının ise performansın bütünlüğünü ifade ettiği söylenebilir. Bu

kapsamda, gözlem formu şu alt boyutlarda biçimlendirilmiştir: (A.) Teknik, (B.) Gürlük, (C.) Uzam, (D.) Yükseklik, (E.) Tını, (F.) Müzikal İfade, (G.) Bütünlük. Gözlem formunun oluşturulmasında uzman görüşüne başvurulmuştur.

Performansın ölçülmesinde; öntestte, alanında uzman gitar eğitimcisi yardımcı doçent doktor ve alanında uzman gitar eğitimcisi (araştırmacı) olmak üzere iki kişilik; sontestte ise, alanında uzman gitar eğitimcisi profesör doktor eklenerek üç kişilik bir jüri oluşturulmuştur. Her bir gözlemci, öğrencinin performansını gözlemleyerek ve dinleyerek; birbirinden bağımsız olarak, gözlem formunda yer verilen maddelere göre puanlama yapmıştır.

Performansın değerlendirilmesi amacıyla biri etüt, diğeri eser olmak üzere iki eser belirlenmiştir. Gözlemciler, etüt ve eserin her biri için ayrı gözlem formu puanlamıştır. Gözlem formunun puanlanmasında Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Maddeler 5'li Likert ölçek şeklinde düzenlenmiş ve 1'den 5'e kadar puanlama yapılmıştır (1- Hiç yeterli değil, 2-Çok az yeterli, 3- Biraz yeterli, 4- Oldukça yeterli, 5- Tamamen yeterli).

Uzmanların puanları tek tek değerlendirilip, puanlayıcılar arasında farklılık olup olmadığı Spearman Brown Sıra Farkları korelasyon katsayısı ile saptanmıştır.

Tablo 1. Puanlayıcıların Gözlem Formu Puanları Arasındaki İlişki

Puanlayıcılar	Birinci Puanlayıcı	İkinci Puanlayıcı	Üçüncü Puanlayıcı
Birinci Puanlayıcı	1.000		
İkinci Puanlayıcı	0.942	1.000	
Üçüncü Puanlayıcı	0.872	0.835	1.000

Puanlayıcıların gözlem formuna verdikleri puanlar açısından anlamlı ilişki bulunmuştur ($p < .01$). Puanlayıcılar arasında, verdikleri puanlar doğrultusunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Verilerin Çözümlemesi

Kontrol Gruplu Öntest-Sontest Deney Deseni kullanılarak yapılan araştırmada veriler, hem bağımsız değişkenler açısından, hem de deney ve kontrol gruplarına göre iki şekilde sınıflandırılmıştır. Buna göre elde edilen veriler, Üstbilişsel Farkındalık Envanteri verileri ve Gözlem Formu verileri şeklinde sınıflandırılmıştır. Her bağımsız değişkene ait veri deney ve kontrol grubuna göre iki gruba ayrılarak şekillendirilmiştir.

Her değişkene ait deney ve kontrol gruplarından elde edilen öntest ve sontest verilerinin çözümlemesinde ilişkili grup Wilcoxon testi kullanılmıştır. Bu test ile, uygulanan eğitim sonucunda, deney ve kontrol gruplarının araştırmanın bağımsız değişkenleri açısından nasıl bir gelişme gösterdiği belirlenmiştir. Böylece, bağımsız değişkenlerin her birinden elde edilen gelişim dereceleri, birbirleriyle karşılaştırılarak, iki gruptan hangisinin bağımsız değişkenler açısından daha fazla gelişme kaydettiği belirlenmiş ve ortaya konmuştur.

Ayrıca araştırmada belirlenen bağımsız değişkenler yönünden, deney ve kontrol gruplarının deney öncesi denklemlerini ve deney sonrası ulaştıkları son seviyeleri belirlemek amacı ile, öntestler ve sontestler üzerinde tek yönlü sınamayı gerçekleştirmek için ilişkisiz grup Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Sonuç olarak hangi grubun deney sonunda daha yüksek seviyeye ulaştığı belirlenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine ilişkin elde edilen veriler sıralanmış, tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır.

Alt Problem 1 İle İlgili Bulgular

Deney ve kontrol gruplarının üstbilişsel farkındalık envanteri toplam puanları ile ilgili bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 2. Grupların Üstbilişsel Farkındalık Envanteri Toplam Puanlarının Tanımlayıcı Değerleri

Üstbilişsel Farkındalık Envanteri	Grup	n	\bar{x}	ss
Öntest	Deney	5	155.80	6.496
	Kontrol	5	150.60	9.290
Sontest	Deney	5	246.20	7.225
	Kontrol	5	152.00	8.631

Deney grubu üstbilişsel farkındalık envanteri toplam öntest puanlarının ortalaması $\bar{x}=155.80$, standart sapması $ss=6.496$; kontrol grubunun öntest puanlarının ortalaması $\bar{x}=150.60$, standart sapması ise $ss=9.290$ 'dır. Deney grubu üstbilişsel farkındalık envanteri toplam sontest puanlarının ortalaması $\bar{x}=246.20$, standart sapması $ss=7.225$; kontrol grubunun sontest puanlarının ortalaması $\bar{x}=152.00$, standart sapması ise $ss=8.631$ 'dir.

Üstbilişsel farkındalık envanteri içinde en yüksek ortalama ($\bar{x}=246.20$) deney grubu sontest puanlarından, en düşük ortalama ise ($\bar{x}=150.60$) kontrol grubunun öntest puanlarından elde edilmiştir. Grupların öntest puanlarına bakıldığında, birbirlerine denk; sontest ortalamalarına bakıldığında ise, deney grubunun lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Deney Grubu Üstbilişsel Farkındalık Envanteri Öntest Puanları İle Kontrol Grubu Öntest Puanları Arasındaki Farkın Sınanmasına İlişkin Bulgular

Tablo 3. Grupların Üstbilişsel Farkındalık Envanteri Öntest Puanlarına Göre Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	z	p
Deney	5	6.20	31.00	9.000	-.731	.465
Kontrol	5	4.80	24.00			

Grupların üstbilişsel farkındalık envanteri öntest puanlarına göre yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı ($p>.05$); bu sonuca göre, deney ve kontrol gruplarının üstbilişsel farkındalık envanteri öntest toplam puanları açısından denk oldukları görülmektedir.

Deney Grubu Üstbilişsel Farkındalık Envanteri Öntest Puanları İle Sontest Puanları Arasındaki Farkın Sınanmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4. Deney Grubunun Üstbilişsel Farkındalık Envanteri Toplam Öntest-Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Deney Grubu Sontest- Öntest	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	0	.00	.00	-2.023	.043*
Pozitif Sıra	5	3.00	15.00		
Eşit	0	-	-		

* $p<.05$

Deney grubunun üstbilişsel farkındalık envanteri toplam öntest-sontest puanları arasında yapılan Wilcoxon testi sonuçlarına göre anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<.05$). Bu sonuca göre, üstbilişsel becerilerin geliştirilmesine yönelik uygulanan öğretim programının, deney grubunun üstbilişsel farkındalık düzeyini arttırdığı görülmektedir.

Kontrol Grubu Üstbilişsel Farkındalık Envanteri Öntest Puanları İle Sontest Puanları Arasındaki Farkın Sınanmasına İlişkin Bulgular

Tablo 5. Kontrol Grubunun Üstbilişsel Farkındalık Envanteri Toplam Öntest-Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Kontrol Grubu Sontest- Öntest	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	2	1.50	3.00	-.736	.461
Pozitif Sıra	2	3.50	7.00		
Eşit	1	-	-		

Kontrol grubunun üstbilişsel farkındalık envanteri toplam öntest-sontest puanları arasında yapılan Wilcoxon testi sonuçlarına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>.05$).

Bu sonuca göre, var olan normal sürece göre eğitim alan kontrol grubunun eğitim öncesi ve sonrası üstbilişsel farkındalık düzeylerinde anlamlı bir artışın olmadığı görülmektedir.

Deney Grubu Üstbilişsel Farkındalık Envanteri Sontest Puanları İle Kontrol Grubu Sontest Puanları Arasındaki Farkın Sınanmasına İlişkin Bulgular

Tablo 6. Grupların Üstbilişsel Farkındalık Envanteri Toplam Sontest Puanlarına Göre Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	z	p
Deney	5	8.00	40.00	.000	-2.611	.009*
Kontrol	5	3.00	15.00			

* p<.05

Grupların üstbilişsel farkındalık envanteri toplam sontest puanlarına göre yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p<.05). Bu sonuca göre, sıra ortalamaları dikkate alındığında, ondört haftalık bir deneysel çalışma sonucunda üstbilişin geliştirilmesine yönelik hazırlanan öğretim programının uygulandığı deney grubunun, böyle bir programın uygulanmadığı kontrol grubuna göre üstbilişsel farkındalıklarının anlamlı bir düzeyde yükseldiği görülmektedir.

Alt Problem 2 İle İlgili Bulgular

Deney ve kontrol gruplarının gözlem formu toplam puanları ile ilgili bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 7. Grupların Gözlem Toplam Puanlarının Tanımlayıcı Değerleri

Gözlem Formu	Grup	n	\bar{x}	ss
Öntest	Deney	5	28.20	6.179
	Kontrol	5	29.63	5.831
Sontest	Deney	5	90.13	4.016
	Kontrol	5	31.53	7.626

Deney grubu gözlem toplam öntest puanlarının ortalaması $\bar{x}_x=28.20$, standart sapması $ss=6.179$; kontrol grubunun öntest puanlarının ortalaması $\bar{x}_x=29.63$, standart sapması ise $ss=5.831$ 'dir. Deney grubu gözlem toplam sontest puanlarının ortalaması $\bar{x}_x=90.13$, standart sapması $ss=4.016$; kontrol grubunun sontest puanlarının ortalaması $\bar{x}_x=31.53$, standart sapması ise $ss=7.626$ 'dir.

Gözlem toplam puanları içinde en yüksek ortalama ($\bar{x}_x=90.13$) deney grubu sontest puanlarından, en düşük ortalama ise ($\bar{x}_x=28.20$) deney grubunun öntest puanlarından elde edilmiştir. Grupların öntest puanlarına bakıldığında, birbirlerine yakın; sontest ortalamalarına bakıldığında ise, deney grubunun lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir.

Deney Grubu Gözlem Formu Öntest Puanları İle Kontrol Grubu Öntest Puanları Arasındaki Farkın Sınanmasına İlişkin Bulgular

Tablo 8. Grupların Gözlem Toplam Öntest Puanlarına Göre Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	z	p
Deney	5	5.20	26.00	11.000	-.315	.753
Kontrol	5	5.80	29.00			

Grupların gözlem toplam öntest puanlarına göre yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı ($p > .05$); bu sonuca göre, deney ve kontrol gruplarının gözlem toplam öntest puanları açısından denk oldukları görülmektedir.

Deney Grubu Gözlem Formu Öntest Puanları İle Sontest Puanları Arasındaki Farkın Sınanmasına İlişkin Bulgular

Tablo 9. Deney Grubunun Gözlem Toplam Öntest-Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Deney Grubu Sontest- Öntest	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	0	.00	.00	-2.023	.043*
Pozitif Sıra	5	3.00	15.00		
Eşit	0	-	-		

* $p < .05$

Deney grubunun gözlem toplam öntest-sontest puanları arasında yapılan Wilcoxon testi sonuçlarına göre anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < .05$). Bu sonuca göre, üstbilgin geliştirilmesinin deney grubu gitar öğrencilerinin performans başarısını arttırmada etkili olduğu görülmektedir.

Kontrol Grubu Gözlem Formu Öntest Puanları İle Sontest Puanları Arasındaki Farkın Sınanmasına İlişkin Bulgular

Tablo 10. Kontrol Grubunun Gözlem Toplam Öntest-Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Kontrol Grubu Sontest- Öntest	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	2	1.50	3.00	-1.214	.225
Pozitif Sıra	3	4.00	12.00		
Eşit	0	-	-		

Kontrol grubunun gözlem toplam öntest-sontest puanları arasında yapılan Wilcoxon testi sonuçlarına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$). Bu sonuca göre, var olan normal süreç içerisinde eğitim alan kontrol grubunun eğitim öncesi ve sonrası performans düzeylerinde anlamlı bir artışın olmadığı görülmektedir.

Deney Grubu Gözlem Formu Sontest Puanları İle Kontrol Grubu Sontest Puanları Arasındaki Farkın Sınanmasına İlişkin Bulgular

Tablo 11. Grupların Gözlem Toplam Sontest Puanlarına Göre Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	z	p
Deney	5	8.00	40.00	.000	-2.611	.009*
Kontrol	5	3.00	15.00			

* $p < .05$

Grupların gözlem toplam sontest puanlarına göre yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < .05$). Bu sonuca göre, sıra ortalamaları dikkate alındığında, on dört haftalık bir deneysel çalışma sonucunda üstbilişin geliştirilmesine yönelik hazırlanan öğretim programının uygulandığı deney grubunun, böyle bir programın uygulanmadığı kontrol grubuna göre performans başarılarının anlamlı düzeyde yükseldiği görülmektedir.

TARTIŞMA

Lisans düzeyinde yapılan eğitim-öğretim sürecinde öğrencilerin yüksek derecede özerklikle ileri düzeyde çalışmaları sürdürmek için gerekli olan öğrenme becerilerini geliştirmeleri beklenir. Belirli bir alanda uzmanlaşmak ise, karmaşık ve olağan olmayan problemlerin çözümü için gereken ustalığa, yenilikçi düşünceye ve ileri düzeyde becerilere sahip olmayı gerektirir. Bu anlamda, üstbilişin geliştirilmesi, öğrencilerin bilişsel etkinliklerini düzenleyebilmelerinde ve kendi öğrenmelerine yön vermelerinde; öğrenenin, en az şekilde dışa bağımlı kalarak, bir ölçüde bağımsız olabilmesine olanak sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Yurtdışında ve Türkiye’de eğitimin farklı alanlarında yapılan pek çok araştırmada üstbilişin geliştirilmesine yönelik yapılan eğitim-öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı, aynı zamanda öğrenmelerini daha etkili bir biçimde organize edebilmelerine, bilişsel süreçlerini yeniden düzenleyerek denetlemelerine ve daha etkili bir şekilde kullanmalarına olanak sağladığı saptanmıştır (Eggen, 1995; Benton, 2002; Nancarrow, 2004; Özsoy, 2007; Çakıroğlu, 2007; Jennifer, 2008; Demircioğlu, 2008).

Müzik performansı yüksek derecede öğrencilerin kendini tanımasını ve bilişsel süreçlerinden haberdar olmasını gerektirir. Bununla birlikte, üstbilişsel becerileri gelişmiş öğrenciler müziği ve kendi müziksel performanslarını değerlendirebilir. Bu doğrultuda, müzik eğitimi programlarında performans gelişimine yönelik üstbiliş ve üstbiliş stratejilerinden yararlanılması gerekmektedir (Hanna, 2007).

Bu araştırmada, gitar eğitiminde üstbilişin geliştirilmesine yönelik uygulanan eğitim programının öğrencilerin üstbilişsel farkındalık düzeylerini ve buna bağlı olarak gitar performans başarılarını arttırmada etkili olduğu ortaya konmuştur.

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin olarak üstbilişsel farkındalık envanteri toplam puanlarından elde edilen analiz sonuçlarına göre, deney ve kontrol gruplarının üstbiliş farkındalık düzeyleri arasında deney grubunun lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak, araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin olarak gözlem formunun toplam puanlarından elde edilen analiz sonuçlarına göre, deney ve kontrol gruplarının gitar performans başarıları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

İlgili literatür incelendiğinde, çalgı eğitiminde üstbilişsel farkındalık kazanmanın, üstbiliş stratejilerinin ya da öz düzenleme stratejilerinin kullanımının performans başarısı üzerindeki etkisine yönelik yapılmış çeşitli araştırmalar olduğu görülmektedir. Müzik eğitiminde üstbilişin geliştirilmesine ilişkin Hallam (2001) yirmi iki profesyonel ve elli beş profesyonel olmayan müzisyenin çalışma yöntemlerini gözlemlemiştir; bununla birlikte, üstbilişsel becerilerin geliştirilmesine yönelik deney grubuna rehberlik yapmıştır. Araştırma sonucunda, üstbilişsel becerileri kullanan müzisyenlerin performans başarılarının arttığı belirlenmiştir. Ayrıca, bu araştırmada profesyonel müzisyenlerin profesyonel olmayan müzisyenlere göre daha etkin bir biçimde üstbiliş stratejilerini kullandığı saptanmıştır. Hallam'a göre, müzik öğrencilerinin performanslarını geliştirebilmek için öğrenmede karşılaştıkları çeşitli zorlukları tanımlaması ve güçlü ve zayıf yönlerini belirleyerek çalışmalarını buna göre düzenlemesi gerekmektedir. Bu sayede öğrenme birimlerine ilişkin farklı stratejik çalışmalar yapılabilir.

Müzikte performans gelişimine yönelik problemleri tanımlamak, bu problemlerin çözümüne yönelik sistematik bir biçimde stratejiler planlamak, izlemek ve değerlendirmek öğrencilerin üstbilişsel farkındalıklarını geliştirmeleri yoluyla performans başarılarını arttırmalarına olanak sağlamaktadır. Guerrero (2008) müzik öğrencilerinin çalgı çalma becerilerinin gelişimlerinde pratik yapmanın önemini vurgulamıştır; bununla birlikte çalgı çalmaya yönelik olarak yapılan pratik çalışmalarında öz-düzenleyici stratejilerin kullanımının performans gelişiminde etkili olduğunu belirtmiştir. Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin olarak elde edilen sonuçlar bu görüşleri destekler niteliktedir.

Sonuç olarak, gitar eğitiminde üstbilişin geliştirilmesi öğrencilerin performans başarılarını arttırmaktadır. Bu nedenle, üstbiliş gitar eğitiminde performans başarısının geliştirilmesine yönelik etkili bir araç olarak kullanılabilir. Bununla birlikte gitar dersi öğretim programları öğrencilerin üstbilişlerini geliştirmeye yönelik olarak tüm dönemleri kapsayacak şekilde hazırlanabilir.

Öğretmenler, öğrencileri bağımsız birer öğrenci olmaları konusunda cesaretlendirmeli ve üstbilişsel becerileri kazanmalarına yönelik rehberlik etmelidir. Bu kapsamda, ders dışındaki öğrenme etkinliklerini düzenleyebilmesi için öğrencilerin; kendi öğrenmelerini planlama, izleme ve değerlendirmelerine yönelik bir düzenleyici kontrol listesinden; öğrenmeleri ile ilgili güçlü ve zayıf yönlerinin farkına varması, görevin zorluklarını tanımlaması, hedefleri düzenlemesi, uygun çalışma stratejilerini belirlemesi, performanslarını değerlendirebilmesi, yorumlamalarını geliştirebilmesi, zamanını etkili kullanabilmesi ve motivasyonunun artırılmasıyla ilişkili bir düşünme güncesinden yararlanmaları sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akın, A., Abacı, R., ve Çetin, B. (2007). Bilişötesi farkındalık envanterinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7 (2), 657-680.
- Benton, C. (2002). *A study of effects of metacognition on sight-singing achievement and attitudes among students in a middle school choral music program*. Unpublished Doctoral Thesis, Shenandoah University, Northern Virginia, USA.
- Blakey, E., & Spence, S. (1990). Developing metacognition. *ERIC Clearinghouse on Information Resources Syracuse NY*. (Eric Diagest, NO. ED327218) <http://www.ericdigests.org/pre-9218/devolving.htm> web adresinden 11 Eylül 2008 tarihinde edinilmiştir.
- Brown, A. (1987). Metacognition, executive control, self-regulation, and other more mysterious mechanisms. F. Weinert, & R. Kluwe (Eds.), *Metacognition, motivation and understanding* (s. 65-116). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Candan, A. S. (2005). Üstbilişsel kuram ve tarih öğretimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (2), 327-332.
- Çakıroğlu, A. (2007b). *Üstbilişsel strateji kullanımının okuduğunu anlama düzeyi düşük öğrencilerde erişimi artırımına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çilden, Ş. (2006). Müzik öğretmeni yetiştirme sürecinde çalgı eğitiminin nitelik sorunlarının incelenmesi. *Ulusal müzik eğitimi sempozyumu* (s. 541-547). Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Demircioğlu, H. (2008). *Matematik öğretmen adaylarının üstbilişsel davranışlarının gelişimine yönelik tasarlanan eğitim durumlarının etkililiği*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eggen, M. C. (1995). *Effect of metacognition on music achievement of university students*. Unpublished Doctoral Thesis, Kent State University, Ohio, USA.
- Fink, S. (1999). *Mastering piano technique: A guide for students, teachers and performers*. Amadeus Press, LLC (4.baskı), USA.
- Flavell, J.H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive development inquiry. *American Psychologist*, 34 (10), 906-911.
- Guerrero, A. L. (2008). Self-regulation strategies used by student musicians during music practice. *Music Education Research*, 10 (1), 91-106.

- Hallam, S. (2001). The development of metacognition in musicians: implications for education. *British journal of music education*, 18 (1), 27-39.
- Hanna, W. (2007). The new Bloom's taxonomy: Implications for music education. *Arts Education Policy Review*, 108 (4), 7-16.
- Jennifer, N. M. (2008). *Toward musical independence: Metacognitive strategies employed by young choristers engaged in notational reading tasks*. Unpublished Master Thesis, University of Victoria, Canada.
- Metcalfe, J. (2000). Metamemory: Theory and data. E. Tulving & F. I. Craik (Eds.), *The Oxford handbook of memory* (s. 197–211). New York: Oxford University Press.
- Nancarrow, M. (2004). *Exploration of metacognition and non-routine problem based mathematics instruction on undergraduate student problem solving*. Unpublished Doctoral Thesis. The Florida State University College of Education, Florida, USA.
- Nietfeld, J. L., Cao, L., & Osborbe, J. W. (2005). Metacognitive monitoring accuracy and student performance in the postsecondary classroom. *The Journal of Experimental Education*, 74 (1), 7–28.
- Özsoy, G. (2007). *İlköğretim beşinci sınıfta üstbilgi stratejileri öğretiminin problem çözme başarısına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim bilimleri enstitüsü.
- Parkening, C. (1997). *The Christopher Parkening guitar method, vol. 2: The art and technique of the classical guitar*. Milwaukee: Hal Leonard.
- Pintrich, P. R. (2002). The role of metacognitive knowledge in learning, teaching, and assessing. *Theory into Practice*, 41 (4), 219-225.
- Ryan, L. F. (1987). *The natural classical guitar: The principles of effortless playing*. New York: Prentice Hall Press.
- Say, A. (2001). *Müzik öğretimi* (3. baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Schraw, G., & Moshman, D. (1995). Metacognitive theories. *Educational Psychology Review*, 7 (4), 351-371.
- Schraw, G., & Dennison R. S. (1994). Assessing metacognitive awareness. *Contemporary Educational Psychology*, 19 (4), 460-475.
- Steadman, K. S. (2002). *An integrated approach to beginning music-making on the classical guitar*. Unpublished Doctoral Thesis, The University of Texas at Austin, USA.

- Sternberg,R.J (1981). Intelligence as thinking and learning skills. *Educational Leadership*, 39 (1), 18-21.
- Schunk D.H.,& Zimmerman B.J. (1998.): *Self-regulated learning: From teaching to self-reflective practice* (s. 1-19). New York: Guilford.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi* (3. Baskı). Ankara: Evrensel Müzikeyi.
- Vygotsky, L. (1978). Interaction between learning and development. *Mind and Society* (s.79-91). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- YÖK (1998). Müzik Öğretmenliği Lisans Programı. http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen_yetistirme_lisans/muzik.doc web adresinden 11 Mayıs 2007 tarihinde edinilmiştir.